

Relaties, Seksualiteit en Diversiteit

Primair Onderwijs

Gezonde School

GGD Gelderland-Zuid

Kinderen ontdekken op jonge leeftijd hun lichaam en dat roept vragen op. Waar komen baby's vandaan? Waarom hebben jongens een piemel en meisjes niet? Wat gebeurt er in de puberteit? Wanneer ben je homo? Seksuele vorming is een gedeelde verantwoordelijkheid van opvoeders en school. Uw school kan een belangrijke bijdrage leveren aan een gezonde seksuele ontwikkeling van de leerlingen. Door op een veilige manier aandacht te besteden aan seksualiteit, relaties en diversiteit. Zo raken kinderen op jonge leeftijd vertrouwd met deze thema's, ze ontwikkelen waarden en normen, worden weerbaarder en leren respectvol met elkaar omgaan.

Cijfers

In 2017 voerde GGD Gelderland-Zuid de [Kindermonitor](#) uit. Ouders met een kind op het PO beantwoordden vragen over hun kind, over gezondheid, welbevinden, leefstijl en opvoeding. Ook het thema "Relaties, seksualiteit en diversiteit" kwam aan bod. De belangrijkste resultaten van kinderen van 4-12 jaar leest u hieronder.

- **Praten:** De meeste ouders praten wel met hun basisschoolkind over 'lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes' en 'vriendschap en relaties'. Minder vaak praten ouders over 'lichamelijke veranderingen in de puberteit' en over 'vrijen en geslachtsgemeenschap'. Zo heeft op 11-jarige leeftijd pas 1 op de 3 ouders met zijn/haar kind gesproken over veilig vrijen en voorbehoedmiddelen.
- **Lastig:** 2% van de ouders geeft aan dat ze seksuele voorlichting lastig vinden bij het opvoeden.

Gezonde School-aanpak

Met de Gezonde School-aanpak levert u een bijdrage aan een gezonde ontwikkeling van uw leerlingen en personeel. Daarmee werkt u duurzaam aan betere leerprestaties, want gezonde leerlingen en leerkrachten presteren beter. Onderzoek heeft dit aangetoond. Werken met de Gezonde School-aanpak betekent dat u op vier niveaus werkt aan uw gezondheidsdoel, zodat u maximaal effect behaalt. We noemen deze niveaus ook wel de '4 Gezonde School-pijlers'.

1. Educatie

Voor het opstellen van uw leerplan, kunt u het [leerplankader Sport, Bewegen en een Gezonde leefstijl](#) gebruiken. Gebruik dit kader om uw eigen leerplan op te stellen en keuzes te maken die passend zijn voor leerlingen van groep 1 t/m 8. Kies voor een lesmethode die goed aansluit bij hun ontwikkelingsfase. Ook aandacht voor diversiteit hoort daarbij: seksuele diversiteit is een integraal onderdeel van relationele en seksuele vorming.

2. Fysieke en sociale omgeving

Een veilig schoolklimaat is een omgeving waarbinnen iedereen (zowel leerling als medewerker) zichzelf mag zijn. Er is geen ruimte is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit uit zich ook in praktische maatregelen, zoals bijvoorbeeld een pornofilter op de computers.

3. Signaleren

Naast ouders heeft ook de school een taak in het signaleren van vragen over en problemen rond seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

4. Beleid

In het schoolplan (jaarplan, de schoolgids, in de visie van de school) staat omschreven hoe de school wil bijdragen aan een gezonde seksuele ontwikkeling van leerlingen. Dit uit zich bijvoorbeeld in gedragsregels en het aanstellen van een vertrouwenspersoon.

Advies en ondersteuning van de GGD

De adviseurs Gezonde School begeleiden scholen bij het werken aan een Gezonde School. We geven advies, denken mee en laten goede voorbeelden zien. De adviseur Gezonde School:

- Koppelt onderzoeksgegevens terug in een schoolprofiel.
- Helpt bij de inventarisatie van deze gegevens en het bepalen van prioriteiten.
- Adviseert bij het bepalen van strategieën en effectieve programma's.
- Adviseert en ondersteunt bij het ontwikkelen van draagvlak voor een Gezonde School.
- Neemt desgewenst deel aan de betrokken werkgroep.

- Ondersteunt bij het opstellen van het gezondheidsbeleid/schoolplan.
- Helpt bij het aanvragen van subsidies.

Programma's van de GGD

- **Teamtraining 'Relaties, seksualiteit en diversiteit'**: in deze teamtraining wordt u voorbereid om schoolbreed met het thema aan de slag te gaan. Onderdelen die aan de orde komen, zijn de seksuele ontwikkeling van kinderen, kennismaken met een schoolbrede lesmethode, omgaan met lastige situaties in de klas, diversiteit en de implementatie van het thema in de school. De training kan ook dienen als voorbereiding op de eerste deelname aan de 'Week van de Lentekriebels'.
- **Ouderbijeenkomst**: tijdens deze bijeenkomst worden ouders geïnformeerd over de seksuele ontwikkeling van kinderen. Afhankelijk van de behoeften, kan de GGD ook deelsessies verzorgen. Bijvoorbeeld in kleine groepjes opvoedsituaties of stellingen bespreken. De bijeenkomst wordt op maat aangeboden en door de GGD samen met de school verzorgd. De bijeenkomst kan ook tot doel hebben om ouders te betrekken bij de 'Week van de Lentekriebels', vooral als een school hiermee voor het eerst aan de slag gaat.
- **Teamtraining 'Vlaggensysteem'** (duiden van seksueel grensoverschrijdend gedrag). Deze training is in principe een verdieping op de teamtraining 'Relaties, seksualiteit en diversiteit'. Docenten en andere schoolmedewerkers leren m.b.v. het Vlaggensysteem hoe zij seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen herkennen, bespreken en aanpakken. Deze training kan ook worden ingezet na een situatie (op school) met seksueel grensoverschrijdend gedrag. De training wordt verzorgd door een gecertificeerde trainer.
- **SchoolsOUT!**: de gemeente Nijmegen heeft een specifiek aanbod voor scholen (SchoolsOUT!) om seksuele diversiteit vorm te geven. Doel hiervan is om de sociale veiligheid, acceptatie en tolerantie van mensen die homo, lesbisch, biseksueel of transgender zijn, op school te verbeteren.

Materialen en methodes

Op www.gezondeschool.nl vindt u alle materialen en methodes waarvan door professionals is vastgesteld dat ze voldoen aan landelijke kwaliteitscriteria. Ook de website www.seksuelevorming.nl geeft onderwijsprofessionals een schat aan informatie, tips en tools om seksualiteit in de klas bespreekbaar te maken. Hieronder vindt u enkele veelgebruikte materialen en methodes:

- Scholen die voor het eerst met het thema seksualiteit aan de slag gaan, kiezen vaak voor deelname aan de landelijke [Week van de Lentekriebels](#). U kunt deze week ook in een andere periode van het schooljaar plannen. Op de website vindt u alles wat u nodig heeft om de week te kunnen organiseren.
- Gastlessen van het [COC](#) over seksuele diversiteit en genderidentiteit. Door een geheel op de basisschool aangepaste methode te gebruiken, komen kinderen op een laagdrempelige, speelse manier in aanraking met seksuele en genderdiversiteit.
- Er zijn diverse [theatervoorstellingen](#) over relaties, seksualiteit en diversiteit voor het basisonderwijs, zowel voor de onderbouw als de bovenbouw.
- [Theatervoorstelling 'Bijna 11 enzo'](#) voor leerlingen van groep 7 en 8, over puberen, seksualiteit en grenzen stellen.
- Interactief theater voor leerlingen en ouders over seksualiteit, diversiteit, identiteit of gender van de theatergroep [Theater AanZ](#).
- Voor reformatorische/christelijke scholen heeft [Driestar Onderwijsadvies](#) een lesmethode en ondersteuningsaanbod dat aansluit bij de christelijke identiteit van deze scholen.

Gratis lesmateriaal lenen?

Dat kan! Bij het Uitleenpunt van GGD Gelderland-Zuid kunnen scholen gratis lespakketten en -materialen lenen.

Het bestelformulier vindt u op:

www.ggd gelderlandzuid.nl/scholen/lesmateriaal

Aan de slag?

Wilt u ook een Gezonde School worden?

Ga naar www.gezondeschoolgelderlandzuid.nl en neem contact op met de adviseur Gezonde School uit uw gemeente.

Al meer dan zeventig basisscholen doen mee!

In de afgelopen jaren ondersteunde GGD Gelderland-Zuid meer dan zeventig basisscholen bij de aanpak van het thema 'Relaties, seksualiteit en diversiteit'. Veel scholen doen jaarlijks mee met de 'Week van de Lentekriebels' of werken verspreid door het schooljaar met een lesmethode voor groep 1 t/m 8.

Themacertificaat behalen?

Besteedt uw school veel aandacht aan een bepaald thema en zijn de vier pijlers op orde? Dan voldoet u wellicht aan de criteria van het Gezonde School-vignet en het themacertificaat.

De criteria voor het themacertificaat kunt u vinden op de site van de [Gezonde School](#).

